

Limes – 2020

*A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
tudományos évkönyve*

*Науковий вісник
Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II*

*Scientific Bulletin
of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education*

KÉSZÜLT A MAGYAR KORMÁNY
TÁMOGATÁSÁVAL

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

ISSN 2411-4081

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ

LIMES

Науковий вісник
Закарпатського угорського інституту ім. Ф.Ракоці ІІ

2020
Випуск VII
Том 2

Берегове–Ужгород
2020

Науковий вісник «LIMES» засновано у 2014 році та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту ім. Ф.Ракоці ІІ. У науковому віснику публікуються наукові статті викладачів та студентів Закарпатського угорського інституту ім. Ф.Ракоці ІІ, а також дослідження українських та іноземних учених угорською, українською та англійською мовами. Цей том об'єднує праці з історії, етнографії, мовознавства, педагогіки та соціальної географії.

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації

Серія КВ №20762-10562Р від 08.05.2014 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту ім. Ф.Ракоці ІІ (протокол №1 від 10.02.2020 р.)

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Льдіко Орос, кандидат педагогічних наук (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ)

ВІДПОВІДАЛЬНІ РЕДАКТОРИ:

Мелінда Орбан та Олександр Добош (видавничий відділ, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Адальберт Бовді, доктор фізико-математичних наук, професор (кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Адальберт Рац, доктор філософії з природничих наук (кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Бейла Надь, кандидат біологічних наук, доцент (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Віра Протопопова, доктор біологічних наук, професор (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Емьовке Бергхауер-Олас, доктор філософії з галузі соціальні та поведінкові науки (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Золтан Кормочі, доктор філософії з галузі філологічні науки (відділення угорської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Золтан-Шандор Варга, доктор біологічних наук, професор-емерит (кафедра еволюційної зоології та біології людини, Дебреценський університет), Ібоя Самборовскі-Нодь, кандидат історичних наук (кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Ілона Лехнер, доктор філософії з галузі філологічні науки (відділення англійської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Йосип Молнар, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Катерина Дудич, доктор філософії з галузі філологічні науки (відділення угорської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Лорант-Денеши Давід, габілітований доктор у галузі «регіональні науки», професор (Інститут економіки та розвитку регіонів, Університет ім. Святого Іштвана), Маргарета Кейс, кандидат історичних наук (відділення угорської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Марія Ген, кандидат біологічних наук, габілітований доктор у галузі «науки про довкілля» (кафедра ботаніки, Університет ім. Святого Іштвана), Олександр Бергхауер, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Олена Біда, доктор педагогічних наук, професор (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Роберт Бачо, доктор економічних наук, професор (кафедра обліку і аудиту, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Тетяна Чонка, кандидат філологічних наук (відділення української філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Томаш Врабель, кандидат філологічних наук, доцент (відділення англійської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Юдіта Павлович, кандидат педагогічних наук (відділення української філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Юрій Жиуці, доктор технічних наук, професор (кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Юрій Чотарі, кандидат історичних наук (кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ)

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ЗА ВИПУСК:

Василь Брензович, кандидат історичних наук (Благодійний фонд за ЗУІ)

ТЕХНІЧНЕ РЕДАГУВАННЯ: *Мелінда Орбан та Олександр Добош*

ВЕРСТКА: *Вікторія Товтін*

КОРЕКТУРА: *Льдіко Гріца-Варцаба, Олександр Кордонець та Томаш Врабель*

ДИЗАЙН ОБКЛАДИНКИ: *Ласло Везждед*

УДК: *Бібліотечно-інформаційний центр «Опацої Черє Янош» при ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ*

За зміст опублікованих статей відповідальність несуть автори.

Друк наукового вісника здійснено за підтримки уряду Угорщини.

Засновник: Благодійний фонд Закарпатського угорського педагогічного інституту (від 2016 року Благодійний фонд За Закарпатський угорський інститут)

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ (Адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Веб-сторінка: www.kmf.uz.ua Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua Тел.: (00 380-3141) 4-28-29) та ТОВ «РІК-У» (Адреса: вул. Гагаріна 36, м. Ужгород, 88000. Електронна пошта: print@rik.com.ua)

Поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У»

© Автори, 2020

© Редактори, 2020

ISSN 2411-4081

UKRAJNA OKTATÁSI ÉS TUDOMÁNYOS MINISZTERIUMA
II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTALJAI MAGYAR FŐISKOLA

LIMES

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
tudományos évkönyve

2020
VII. évfolyam
2. kötet

Beregszász–Ungvár
2020

A LIMES című tudományos évkönyv 2014-ben alapított és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsának határozata alapján jelenik meg. A tudományos évkönyv a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanárainak, hallgatóinak munkáit, valamint ukrainjai és külföldi tudósok magyar, ukrán és angol nyelvű tanulmányait adja közre. A LIMES jelen kötete a történet-, a néprajz-, a nyelv- és a neveléstudomány, valamint a társadalomföldrajz különböző területeit öleli fel.

Nyomatott tömegtájékoztatói eszközök állami nyilvántartásának igazolása:

széria: KB № 20762-10562P; kiadta: Ukrajna Állami Nyilvántartási Szolgálat 2014.05.08-án.

Kiadásra javasolta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa (2020.02.10., 1. számú jegyzőkönyv).

FŐSZERKESZTŐ:

dr. Orosz Ildikó, PhD (Pedagógia és Pszichológia Tanszék, II. RF KMF)

FELELŐS SZERKESZTŐK:

Dobos Sándor és Orbán Melinda (Kiadói Részleg, II. RF KMF)

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

prof. dr. Bacsó Róbert, a közgazdaság-tudományok doktora (Számvitel és Auditálás Tanszék, II. RF KMF), dr. Berghauer Sándor, PhD (Földtudományi és Turizmus Tanszék, II. RF KMF), dr. Berghauer-Olasz Emőke, PhD (Pedagógia és Pszichológia Tanszék, II. RF KMF), prof. dr. Bódi Béla, a fizika- és matematikatudományok doktora (Matematika és Informatika Tanszék, II. RF KMF), prof. dr. Bida Olena, a neveléstudományok doktora (Pedagógia és Pszichológia Tanszék, II. RF KMF), dr. Csatáry György, PhD (Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék, II. RF KMF), dr. Csonka Tetyána, a nyelvtudományok kandidátusa (Ukrán Tanszéki Csoport, Filológia Tanszék, II. RF KMF), prof. dr. habil. Dávid Lóránt Dénes (Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet, Szent István Egyetem), dr. Dudics Katalin, PhD (Magyar Tanszéki Csoport, Filológia Tanszék, II. RF KMF), dr. habil. Höhn Mária, a biológiai tudományok kandidátusa (Növénytan Tanszék, Szent István Egyetem), dr. Karmacs Zoltán, PhD (Magyar Tanszéki Csoport, Filológia Tanszék, II. RF KMF), dr. Kész Margit, PhD (Magyar Tanszéki Csoport, Filológia Tanszék, II. RF KMF), dr. Lechner Ilona, PhD (Angol Tanszéki Csoport, Filológia Tanszék, II. RF KMF), dr. Molnár József, PhD (Földtudományi és Turizmus Tanszék, II. RF KMF), dr. Nagy Béla, a biológiai tudományok kandidátusa, docens (Biológia és Kémia Tanszék, II. RF KMF), dr. Pavlovics Judit, a neveléstudományok kandidátusa (Ukrán Tanszéki Csoport, Filológia Tanszék, II. RF KMF), prof. dr. Protopopova Vira, a biológiai tudományok doktora (Biológia és Kémia Tanszék, II. RF KMF), dr. Rác Béla, PhD (Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék, II. RF KMF), Szamborovszkyné dr. Nagy Ibolya, PhD (Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék, II. RF KMF), prof. dr. Varga Zoltán Sándor, a biológiai tudományok doktora, professor emeritus (Evolúciós Állattani és Humánbiológiai Tanszék, Debreceni Egyetem), dr. Vrabély Tamás, a nyelvtudományok kandidátusa, docens (Angol Tanszéki Csoport, Filológia Tanszék, II. RF KMF), prof. dr. Zsigic György, a műszaki tudományok doktora (Matematika és Informatika Tanszék, II. RF KMF)

A KIADÁSÉRT FELEL:

dr. Brenzovics László, PhD (Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Jótékonyági Alapítvány)

MŰSZAKI SZERKESZTÉS: *Dobos Sándor és Orbán Melinda*

TÖRDELÉS: *Tótin Viktória*

KORREKTÚRA: *Gricza-Varcaba Ildikó, Kordonec Olekszandr és Vrabély Tamás*

BORÍTÓTERV: *Vezsdel László*

ETO-BESOROLÁS: *a II. RF KMF Apáczai Csere János Könyvtára*

A közölt tanulmányok tartalmáért a szerzők a felelősek.

A tudományos évkönyv megjelenését Magyarország Kormánya támogatta.

Alapító: Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola Jótékonyági Alapítványa (2016-tól Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Jótékonyági Alapítvány)

Kiadó: a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (Cím: 90 202 Beregszász, Kossuth tér 6. Honlap: www.kmf.uz.ua E-mail: foiskola@kmf.uz.ua Tel.: (00 380-3141) 4-28-29) és a „RIK-U” Kft. (Cím: 88 000 Ungvár, Gagarin u. 36. E-mail: print@rik.com.ua)

Nyomdai munkák: „RIK-U” Kft.

© A szerzők, 2020

© A szerkesztők, 2020

ISSN 2411-4081

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
FERENC RÁKÓCZI II TRANSCARPATHIAN HUNGARIAN COLLEGE
OF HIGHER EDUCATION

LIMES

Scientific Bulletin
of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

2020
Issue VII
Volume 2

Berehove–Uzhhorod
2020

UDC 001.89(058)

L 67

The scientific bulletin "LIMES" was established in 2014 and is published according to the resolution of the Academic Council of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education. The scientific bulletin publishes the academic studies of students and teachers of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, as well as academic articles of researchers from Ukraine and abroad in Hungarian, Ukrainian and English languages. The given volume of "LIMES" contains academic studies and articles in History, Ethnography, Philology, Pedagogy and Human Geography.

**Certificate of State Registration of Printed Mass Media, Series KB, No. 20762-10562P,
Issued by the State Registration Service of Ukraine on the 8th of May, 2014**

*Recommended to publication by the Academic Council of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian
Hungarian College of Higher Education, record No.1 of February 10, 2020*

EDITOR-IN-CHIEF:

Ildikó Orosz, PhD (Department of Pedagogy and Psychology, Transcarpathian Hungarian College)

MANAGING EDITORS:

Melinda Orbán and Sándor Dobos (Publishing Department, Transcarpathian Hungarian College)

EDITORIAL BOARD:

Béla Bódi, D.Sc. in Physics and Mathematics, professor (Department of Mathematics and Computer Science, Transcarpathian Hungarian College), *Béla Nagy, C.Sc. in Biology, associate professor* (Department of Biology and Chemistry, Transcarpathian Hungarian College), *Béla Rácz, PhD* (Department of History and Social Sciences, Transcarpathian Hungarian College), *Emőke Berghauer-Olasz, PhD* (Department of Pedagogy and Psychology, Transcarpathian Hungarian College), *György Csatóry, PhD* (Department of History and Social Sciences, Transcarpathian Hungarian College), *Ibolya Szamborovszky-Nagy, PhD* (Department of History and Social Sciences, Transcarpathian Hungarian College), *Ilona Lechner, PhD* (English Language and Literature Branch, Philology Department, Transcarpathian Hungarian College), *József Molnár, PhD* (Department of Geography and Tourism, Transcarpathian Hungarian College), *Judit Pavlovics, C.Sc. in Pedagogy* (Ukrainian Language and Literature Branch, Philology Department, Transcarpathian Hungarian College), *Katalin Dudics, PhD* (Hungarian Language and Literature Branch, Philology Department, Transcarpathian Hungarian College), *Lóránt Dénes Dávid, PhD, Dr. habil, professor* (Institute of Regional Economics and Rural Development, Szent István University), *Margit Kész, PhD* (Hungarian Language and Literature Branch, Philology Department, Transcarpathian Hungarian College), *Mária Höhn, C.Sc. in Biology, Dr. habil* (Department of Botany, Szent István University), *Olena Bida, D.Sc. in Pedagogy, professor* (Department of Pedagogy and Psychology, Transcarpathian Hungarian College), *Róbert Bacsó, D.Sc. in Economics, professor* (Department of Accounting and Auditing, Transcarpathian Hungarian College), *Sándor Berghauer, PhD* (Department of Geography and Tourism, Transcarpathian Hungarian College), *Tamás Vrabely, C.Sc. in Philology, associate professor* (English Language and Literature Branch, Philology Department, Transcarpathian Hungarian College), *Tetyána Csonka, C.Sc. in Philology* (Ukrainian Language and Literature Branch, Philology Department, Transcarpathian Hungarian College), *Vira Protopopova, D.Sc. in Biology, professor* (Department of Biology and Chemistry, Transcarpathian Hungarian College), *Yurij Zhiguts, D.Sc. in Technical Sciences, professor* (Department of Mathematics and Computer Science, Transcarpathian Hungarian College), *Zoltán Sándor Varga, D.Sc. in Biology, professor emeritus* (Department of Evolutionary Zoology and Human Biology, University of Debrecen), *Zoltán Karmacs, PhD* (Hungarian Language and Literature Branch, Philology Department, Transcarpathian Hungarian College)

RESPONSIBLE FOR PUBLISHING:

László Brenzovics, PhD (Charitable Foundation "In support of the Transcarpathian Hungarian College")

TECHNICAL EDITING: *Melinda Orbán and Sándor Dobos*

PAGE PROOF: *Viktória Tótin*

PROOF-READING: *Ildikó Gricza-Varcaba, Oleksandr Kordonec and Tamás Vrabely*

COVER DESIGN: *László Vezsdel*

UNIVERSAL DECIMAL CLASSIFICATION (UDC): *Apáczai Csere János Library of Transcarpathian Hungarian College*

Authors are responsible for the content of academic studies and articles.

The publication of the scientific bulletin is sponsored by the government of Hungary.

Founder: Charitable Foundation of Transcarpathian Hungarian Pedagogical College (after 2016 Charitable Foundation "In support of the Transcarpathian Hungarian College")

Publishing: Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (Address: Kossuth square 6, 90202 Berehove, Ukraine. Website: www.kmf.uz.ua E-mail: foiskola@kmf.uz.ua Tel.: (00 380-3141) 4-28-29) and "RIK-U" LLC (Address: Gagarin Street 36, 88000 Uzhhorod, Ukraine. E-mail: print@rik.com.ua)

Printing: „RIK-U” LLC.

© The Authors, 2020

© The Editors, 2020

ISSN 2411-4081

© Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2020

Зміст

<i>Ганга Андраш</i> : Делікатна мрія (від)будови угорської нації	15
<i>Чобо Б. Штенге</i> : Доля оператора. Смерть Петра Лисюка в Хусті 14 березня 1939 року	27
<i>Чобо Б. Штенге</i> : Джерела про концентраційний табір «Думен», що функціонував за режиму А.Волошина в 1938-1939 роках	39
<i>Роберт Бачо</i> : Орден Василян на Закарпатті з початку появи до початку ХХ століття.....	49
<i>Олександра Боднар – Жужанна Варга</i> : Жінки-селянки після колективізації (перші результати порівняльних досліджень Закарпаття та Угорщини).....	63
<i>Оксана Ферков</i> : До питання про локалізацію середньовічних монастирів паулінів на території сучасного Закарпаття (за матеріалами писемних джерел та топоніміки).....	81
<i>Іштван Шандор</i> : Зображення репресивної радянської системи у новелі Ласла Балли «Осінні берези»	99
<i>Роберт Варга</i> : Жандармерія Ужанського комітату у 1881–1914 роках.....	111
* * *	
<i>Адель Гал</i> : Диктування пісень та їх тексти на відспівуваннях (заупокійних молитвах) та похоронах.....	137
* * *	
<i>Іштван Янк</i> : Мовна дискримінація і упередження стосовно угорських вчителів Закарпаття	143
<i>Аніта Марку</i> : Думка педагогів, що викладають угорську як іноземну мову, про стан викладання угорської мови на Закарпатті.....	171
<i>Габрієлла Томазі – Тімеа Томазі</i> : Вплив налагоджених зв'язків та наданої підтримки на вивчення та збереження в діаспорі угорської мови: приклади Бразилії та Чилі.....	183
<i>Еніке Товт-Орос</i> : Віртуальний мовний ландшафт органів місцевого самоврядування Берегівського району	199
<i>Крістіан Вароді</i> : Можливі способи використання цифрових технологій та Інтернету при вивченні англійської мови	209

* * *

Елек Густі: Вплив мультимедійних засобів на культуру навчання студентів 225

Ілона Густі: Використання завдань з моніторингу у процесі підготовки вчителів англійської мови 237

Бейло Нодь – Крістіан Берец – Тібор Нодь – Бейло Балог: Вплив науково-дослідної роботи на розвиток природознавчої компетентності учнів 249

* * *

Мирослав Дністряньський – Наталія Дністряньська: Вплив різноспрямованих міграційних рухів на формування етнографічних відмінностей населення Українських Карпат 267

* * *

Календар подій (2019/2020 навчальний рік) 279

Tartalom

<i>András Hanga: A magyar nemzet(újja)építés kényes ábrándja.....</i>	15
<i>B. Stenge Csaba: Az operatőr végzete. Peter Liszjuk halála Huszton 1939. március 14-én.....</i>	27
<i>B. Stenge Csaba: Források a Volosin-rezsim 1938–1939-ben működő Dumehgyi koncentrációs táboráról.....</i>	39
<i>Bacsó Róbert: A bazilita szerzetesrend tevékenysége Kárpátalján a kezdetektől a XX. század elejéig</i>	49
<i>Bodnár Alexandra – Varga Zsuzsanna: Falusi nők a kollektivizálás után (Egy kárpátaljai és magyarországi összehasonlítás első eredményei)</i>	63
<i>Ferkó Okszána: A mai Kárpátalja területén egykor működő középkori pálos kolostorok lokalizálásának kérdéséhez (írott források és helynevek alapján).....</i>	81
<i>Sándor István: A szovjet megtorló hatalom ábrázolása Balla László „Őszi nyárfák” című művében.....</i>	99
<i>Varga Róbert: Ung vármegye csendőrsége 1881–1914 között.....</i>	111
* * *	
<i>Gál Adél: Az énekdiktálás és annak szövegei temetések és virrasztások alkalmával.....</i>	137
* * *	
<i>Jánk István: Nyelvi diszkrimináció és előítéletesség kárpátaljai magyartanároknál.....</i>	143
<i>Márku Anita: A magyart mint idegen nyelvet oktató tanárok véleménye a MID-oktatásról Kárpátalján.....</i>	171
<i>Thomázy Gabriella – Thomázy Timea: A kapcsolattartás és a támogatás hatása a diaszpórában élők magyar nyelvoktatására és nyelvmegőrzésére – Brazília és Chile. Esettanulmány.....</i>	183
<i>Tóth-Orosz Enikő: A beregszászi járási önkormányzatok virtuális nyelvi tájképe</i>	199
<i>Várad Krisztián: A digitális technológiák és az internet használatának lehetséges módjai az angol nyelv oktatásában.....</i>	209
* * *	
<i>Huszi Elek: A multimédiás eszközök hatása a diákok tanulási kultúrájára</i>	225
<i>Huszi Ilona: Megfigyelési feladatok használata az angoltanárképzésben.....</i>	237

<i>Nagy Béla – Berecz Krisztián – Nagy Tibor – Balogh Béla: A diákkutatás és kísérletezés hatása a tanulók természettudományos érdeklődésének és kompetenciájának fejlődésére</i>	249
---	-----

* * *

<i>Dnyisztrjanszkij Miroszlav – Dnyisztrjanszka Natalija: A többirányú migrációs mozgások hatása az Ukrán-Kárpátok etnográfiai különbségeinek kialakulására</i>	267
---	-----

* * *

Eseménynaptár (2019/2020-as tanév).....	279
---	-----

Contents

<i>Hanga András: A Dangerous Dream in (Re)building the Hungarian Nation</i>	15
<i>Csaba B. Stenge: Demise of the Cameraman. The Death of Peter Lysiuk in Khust on 14 March 1939</i>	27
<i>Csaba B. Stenge: Sources about the Voloshyn Regime's Concentration Camp at Dumen Hill in 1938–1939</i>	39
<i>Róbert Bacsó: The Basilite Monastic Order in Transcarpathia from the Beginning to the Beginning of the 20th Century</i>	49
<i>Alexandra Bodnár – Zsuzsanna Varga: Village Women after Collectivisation (The First Results of Comparative Research between Transcarpathia and Hungary)</i>	63
<i>Oksana Ferkov: On the Issue of Localization of the Medieval Monasteries of Pauline Order on the Territory of Modern Zakarpattia Region (Based on the Materials of Written Sources and Toponymics)</i>	81
<i>István Sándor: The Depiction of Soviet Retaliatory Power in László Balla's “Autumn Poplar Trees”</i>	99
<i>Róbert Varga: Ung County Gendarmerie in 1881–1914</i>	111
* * *	
<i>Adél Gál: The Texts of Funerals and Vigilances – the Song-Dictation</i>	137
* * *	
<i>István Jánk: Language Discrimination and Prejudice of Teachers of Hungarian in Transcarpathia</i>	143
<i>Anita Márku: The Opinion of In-Service Teachers of Hungarian as a Foreign Language on Teaching Hungarian as a FL in Transcarpathia</i>	171
<i>Gabriella Thomázy – Tímea Thomázy: The Impact of Liaison and Support on the Teaching of Hungarian and Language Maintenance in the Diaspora: A Case Study of Brazil and Chile</i>	183
<i>Enikő Tóth-Orosz: The Virtual Linguistic Landscape of Local Self-Governments in Berehove District</i>	199
<i>Krisztián Váradi: Possible Ways of Integrating Digital Technologies and the Internet into EFL Instruction</i>	209

* * *

Elek Huszti: The Influence of Multimedia Devices on the Students' Study Culture.....	225
Ilona Huszti: Using Observation Tasks in English Teacher Training	237
Béla Nagy – Krisztián Berecz – Tibor Nagy – Béla Balogh: The Impact of Student Research and Experiments on the Improvement of Their Scientific Interest and Competence.....	249

* * *

Miroslav Dnistryanskyi – Nataliya Dnistryanska: Effects of Multidirectional Migra- tion Movements in the Formation of Ethnographic Differences of the Popula- tion of the Ukrainian Carpathians	267
---	-----

* * *

Events Calendar (2019/2020 academic year)	279
---	-----

HUSZTI ILONA*

Megfigyelési feladatok használata az angoltanárképzésben

Rezümé. Jelen cikk fő célkitűzései közé tartozik *Az angol nyelv oktatásának módszertana* című főiskolai alaptantárgy rövid ismertetése az angol tanárképzési programon belül a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán (Kárpátalja, Ukrajna); azon mikrotanítási foglalkozások részletes leírása, amelyeket az angol szakos diákoknak le kell vezetniük a kötelező tanítási gyakorlat megkezdése előtt; hagyományos és innovatív megfigyelési feladatok bemutatása, amelyek az angol tanárképzési programokban a mikrotanítás során felhasználhatók, hogy a diákokban tudatosítsák a tanári szakma döntő kérdéseit; tájékoztatás annak a felmérésnek az eredményeiről, amelyet angol szakos főiskolai hallgatók körében végeztünk, és amely a Douglas-féle (2018) innovatív megfigyelési feladatok előnyeire összpontosított. Végül a tanulmány néhány hasznos pedagógiai következtetést von le az angol tanárképzéssel kapcsolatban.
Kulcsszavak: angol tanárképzés, hagyományos és innovatív megfigyelési feladatok, mikrotanítás

Резюме. Основна мета статті – опис навчальної дисципліни «Методика викладання англійської мови» в рамках програми підготовки вчителів англійської мови в Закарпатському угорському інституті ім. Ференца Ракоці ІІ. Стаття дає детальний аналіз мікронавчання, яке повинні здійснювати студенти перед початком їх обов'язкової педагогічної практики; презентує традиційні та інноваційні завдання з моніторингу, які можуть бути використані під час мікронавчання у програмах навчання англійської мови для підвищення обізнаності студентів у сфері найважливіших питань викладацької професії; інформує про результати опитування з приводу переваг завдань інноваційного моніторингу Дугласа (2018), проведеного серед студентів інституту спеціальності «англійська мова і література». У статті розглядаються корисні педагогічні поради для підготовки вчителів англійської мови.

Ключові слова: навчання вчителів англійської мови, традиційні та інноваційні завдання з моніторингу, мікронавчання

Abstract. The main aims of the present article include introducing briefly the compulsory module *Methodology of English Language Teaching (MELT)* within the English teacher training programme at the Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education in Berehove/Beregszász, Transcarpathia, Ukraine; describing in some detail the micro-teaching sessions that pre-service teachers have to do before starting their compulsory teaching practicum; presenting traditional and innovative observation tasks that can be used during micro-teaching in English teacher training programs to raise pre-service teachers' awareness of the crucial issues of the teaching profession; informing about the results of a small-scale survey on the benefits of Douglas's (2018) innovative observation tasks carried out among English major college students. Finally, the paper draws some useful pedagogical implications for English teacher training.

Keywords: English teacher training, traditional and innovative observation tasks, micro-teaching

* PhD, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Beregszász, Ukrajna. * Доктор філософії, Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ, Берегово, Україна. * PhD, Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Berehovo, Ukraine. E-mail: huszti@kmf.uz.ua

1. Bevezetés és háttér-információ

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola egy viszonylag új felsőoktatási intézmény Ukrajnában, melyet 1996-ban alapítottak. Fennállásának kezdete óta képez angoltanárokat. A képzés kétszintű, mivel bachelor és mesterképzés is folyik angol szakon. Az alapképzés (bachelor szint) ötödik és hetedik félévében az angol szakos diákoknak a kötelező tanítási gyakorlat követelményeit kell teljesíteniük. Azonban mielőtt a gyakorlat elkezdődne a gyakorlóiskolákban, a hallgatók kötelesek mikrotanítást végezni *Az angol nyelv oktatásának módszertana* című főiskolai tantárgy keretein belül a 4. szemeszterben. A mikrotanítás egyrészt mikroórák megtervezését és levezetését foglalja magába mesterséges környezetben a főiskolai foglalkozások során, mikor is a diákok egymást tanítják. Másrészt megfigyeléseket végeznek arról, társaik hogyan tanítanak, megfigyelési feladatokat oldanak meg a mikroórákkal kapcsolatban, végül megfigyeléseik eredményeit megvitatják a tanárukkal és diáktársaikkal a megfigyeléseket követő csoportos interjúk során (Husztai 2018).

A megfigyelés felettébb hasznos, mert „ez egy sokoldalú tanulási eszköz” (Wajnryb 1992: 1). A megfigyelők a felsőoktatásban „olyan diáktanárok, akik saját kezdeti képzési folyamatuk fontos részeként tanárokat, más diákokat és tanárképzőket figyelnek meg. A megfigyelés fő célja a tanárok szakmai növekedése és fejlődése” (Wajnryb 1992: 2).

Jelen cikk fő célja hangsúlyozni a megfigyelési feladatok alkalmazásának hasznosságát és szükségességét az angoltanárképzésben annak érdekében, hogy a diákok hozzáértő tanárokká válhassanak. A következőkben hagyományos és újszerű megfigyelési feladatokat ismertetünk azzal a céllal, hogy megmutassuk a relevanciájukat a jövő angoltanárainak képzése szempontjából. Olyan angoltanárokról van itt szó, akik logikusan tudnak gondolkodni, meg tudják tervezni a saját tanítási folyamatukat, és a legmegfelelőbb módon tudják igazolni a döntéseiket.

2. Hagyományos megfigyelési feladatok

A tanárképző feladata a felsőoktatási kontextusban „segíteni a diákokat megérteni a különböző folyamatokat, melyek a nyelvtanítás és nyelvtanulás során mennek végbe, illetve a különböző tevékenységeket, melyek a nyelvvórán fordulnak elő” (Wajnryb 1992: 5). A tanárképző a bölcsesség, a tanítás és a támogatás forrásává változik a diák vagy gyakornok számára (Reh 2019). A tanárképzőnek mindig támogatónak kell lennie és ösztönöznie kell a gyakornok szakmai növekedését, haladását és fejlődését, de soha nem szabad „hogyan kell csinálni” típusú tanácsokat adnia a gyakornokoknak, vagyis soha nem szabad előírniuk, hogy a gyakornokok mit és hogyan csináljanak kötelező jelleggel a gyakorlati tanításuk során. Az a legeredményesebb, ha a gyakornokok saját maguknak vonják le a következtetéseket a jó gyakorlatokról.

Miért kell megfigyelni? „Az osztályteremben megfigyelőnek lenni [...] szabadságot biztosít számunkra, hogy a tanórát a tanár tényleges óraterve kívüli

különböző nézőpontokból vizsgáljuk” (Wajnryb 1992: 7). A gyakornok számára tehát a szabadság különösen fontos. Bizonyos értelemben „ez a képzési szakasz a kezdő nyelvtanuló „csendes fázisához” hasonlít, aki céltudatosan hallgat, néz, megfigyel, megvizsgál, elemez, reflektál, de különösebben nem szükséges produkálnia” (Dulay, Burt, és Krashen 1982, idézi Wajnryb, 1992: 7). A jó gyakorlat megfigyelése lehetővé teszi a diákok számára, hogy a kitűzött célok-nak megfelelően figyelhessék meg a tanórát, hogy tovább fejlesszék tudásukat, készségeiket és megfelelő szakmai hozzáállást alakítsanak ki magukban a megfigyelt helyzethez.

Richards (1998) úgy véli, hogy a megfigyelés lehetőséget biztosít a kritikus reflektálásra a saját tanítási módunkról. Farrell (2016) nézete szerint a reflektív gyakorlat alkalmazása a tanári szakmai fejlődésben azon a gondolaton alapul, hogy a tanárok javíthatnak saját tanítási módjukon, ha tudatosan és rendszeresen reflektálnak a tanítási tapasztalataikra, élményeikre.

A megfigyelési készség kifejlesztése kettős célt szolgál: „segít jobban megérteni a tanároknak saját tanításukat, ugyanakkor a megfigyelési, elemzési és értelmezési képességük is finomul, mely olyan képesség, amely által javíthatják saját tanításukat is” (Wajnryb 1992: 7).

A megfigyelési feladat egy irányított tevékenység, melyet a tanóra megfigyelése során végeznek. A tanítás vagy tanulás egy vagy egy kisszámú aspektusára irányul és „megköveteli a megfigyelőtől, hogy adatokat gyűjtsön a valós tanóráról, mint például a tanár által utasítások során használt nyelvi formák, vagy interakciós módok a tanóra folyamán” (Wajnryb 1992: 7).

Miért használjunk megfigyelési feladatokat? 1. Széleskörűen alkalmazzák őket a tanárképzésben. 2. Megtanítják a tanárjelölteket „meglátni” az órán a fontos mozzanatokot – különösen hasznos diákokkal (leendő tanárokkal) való alkalmazása, mert segíthetjük őket abban, mire fordítsanak figyelmet leginkább, mikor a tanítási folyamatra koncentrálnak, ezáltal szűkíthetjük a megfigyelés hatókörét. Segítünk nekik észrevenni a tanítás aspektusait és a diákok nyelvtanulási folyamatra vagy nyelvelsajátításra adott reakcióit.

Somogyi-Tóth (2000) a tanórák megfigyelésére vonatkozó iránymutatásaiban azt állítja, hogy időigényes tevékenység megtanulni, hogyan kell elfogadható módon megfigyelést végezni, és amely szintén gondos mérlegelést, személyes tapintatot és kreativitást igényel. Azt állítja, hogy a megfigyelő egy vendég az osztályteremben, aki a tanár jóindulatának köszönhetően lehet ott. A vendég látogatásának célja nem a tanár megítélése vagy kritizálása, illetve javaslatok nyújtása, hanem egyszerűen megfigyeléssel történő tanulás. Ennek minden megfigyelőnek mindig a fő célja kell legyen.

Douglas (2018) egy hagyományos megközelítést említ, melyben megfigyelési feladatok két héten át tartó sorozatát javasolja. Az első hétre a következő feladatot ajánlja:

Feladat. Figyelje meg a tanórákat és készítsen feljegyzéseket a következőkről:

- A tanár és a tanulók közötti összhang az órán;
- A tanár beszédmódja;
- Tanári utasítások;
- Folyamatos tanár általi ellenőrzés az órán;
- Táblamunka.

A második heti megfigyelési *feladat* a következő. Figyelje meg a tanórákat és készítsen róluk feljegyzéseket az alábbi kérdésekre válaszolva.

- Mi volt az óra célja? Elérte-e a tanár ezt a célt? Ha nem, miért nem?
- A tanóra logikai szakaszokat követett?
- Volt elég értelmes gyakorlat a diákok számára?
- Mennyi hibajavítás történt? Hogy történt? Megfelelő volt-e?

2.1 A hagyományos megfigyelési feladatokkal kapcsolatos problémák

Egyes szerzők (vö. Wajnryb 1992; Tanner és Green 1998) bizonyos problémákat emelnek ki a hagyományos megfigyelési feladatokkal kapcsolatban, amelyek a következő kérdéseket tárják fel:

- A gyakornokok nem teljesítik azokat;
- Csak az erős gyakornokok profitálnak belőlük;
- A gyakornokok a „rossz” dolgot látják, ha a tanár vagy az oktató nem megfelelően irányítja őket, hogy mire kell összpontosítaniuk;
- A feladatok nem mindig relevánsak;
- A gyakornokok nem mindig kapcsolják össze a látottakat a tanításukkal;
- Ezek a feladatok inkább ítélező jellegűek, mint fejlődésre buzdítóak (vö. Tanner és Green 1998).

A hagyományos megfigyelési feladatok mindezen problémás kérdéseire adott válaszként Douglas (2018) egy megfigyelési feladat modernebb megközelítését javasolja, amelyet a következő részben ismertetünk.

3. A megfigyelési feladatok új irányzata

A társmegfigyelés kiváló módja az akadályok leküzdésének és a szakmai fejlődéshez vezető beszélgetések megkezdésének. „A társmegfigyelés alatt nyílt és figyelmes jelenlétet értünk egy másik tanár tantermében, figyelemmel kísérve és hallgatva az osztálytermi interakciót elsősorban a szakmai növekedés érdekében (nem pedig ellenőrzés vagy értékelés céljából)” (Bailey, Curtis és Nunan 2001: 157).

White (2010) kiemeli a társmegfigyelés előnyeit, vagyis annak a folyamatnak az előnyeit, mely során a diáktársak vagy a tanártársak megfigyelik egymás tanítási módját. Megemlíti, hogy ily módon a tanárok egy nem fenyegető környezetben tanulhatnak egymástól. Hangsúlyozza, hogy a tanárok nyíltan és építő jelleggel megoszthatják a véleményeiket és javaslataikat egymás kölcsönös szakmai fejlődése érdekében, amikor a megfigyelés résztvevői között megértés és bizalom van.

A mikrotanítás során a tanárjelölt diákoknak szintén kell társmegfigyelést végezniük, amikor is egymást figyelik meg a mikroórák levezetése során, majd megvitatják azok erős és gyenge oldalait.

Douglas (2018) innovatív megfigyelési feladatokkal áll elő, melyek széleskörűen alkalmazhatóak a tanárképzésben. Egy viszonylag új fogalmat, a reflektív megfigyelést ismerteti, és arra ösztönzi a diákokat, hogy úgy figyeljék meg a tanítási folyamatot, hogy közben alternatív megoldásokkal állnak elő a fő megfigyelési kérdésekkel kapcsolatban. Nézeteinek illusztrálására három megfigyelési feladatot mutatunk be alább.

1. sz. megfigyelési feladat: Utasításadás

Ebben a feladatban a megfigyelők/tanárjelöltek a tanár utasításadási szokásaira összpontosítanak. Az alábbi táblázatot a megfigyelőknek kell kitölteni a megfigyelés során. Fel kell jegyezniük, hogy a tanár hol állt, miközben utasításokat adott, hogyan vonta magára a tanulók figyelmét az utasítás elhangzása előtt, hogy milyen volt az utasítás pontos megfogalmazása, hogy a tanár használt-e a gesztusokat az utasítás jelentésének hangsúlyozására, és hogy ellenőrizte-e a diákok megértését.

Ezenkívül, a megfigyelők feladata az is, hogy alternatív megoldásokon gondolkodjanak el mindarról, ami az osztályteremben történik a tanóra során, illetve az, hogy elgondolkodjanak az eredeti események és az általuk kigondolt alternatív megoldások előnyeinek és hátrányain. Ez a pótlólagos feladat jelzi a megfigyelési feladatok innovatív természetét, mivel a hagyományos megfigyelési feladatoknál egyáltalán nem volt szokványos lehetséges alternatív megoldások keresése mindarra, amit a tanár a tanórán véghez vitt.

1. táblázat. 1. sz. megfigyelési feladat

	A tanár	Alternatívák	Mellette és ellene szóló érvek
Hol helyezkedik el a tanár?			
Hogyan érte el a tanár, hogy a tanulók rá figyeljenek?			
Pontosan írja le, mit mondott a tanár.			
Gesztikulált-e a tanár?			
Ellenőrizte-e, hogy mennyit értettek meg a tanulók a magyarázatból?			

Forrás: Douglas 2018

Ami megkülönbözteti ezt az innovatív feladatot a korábbi megfigyelési feladattípusoktól az az, hogy a tanárjelölteknek el kell gondolkodniuk és reflektálniuk kell arról, amit láttak a megfigyelés során, továbbá alternatívákra kell gondol-

kodniuk olyan értelemben, hogy mi volt jó vagy rossz az órán. A tanárjelölteknek értékelniük is kell mindazt, amit láttak, és az egyéb lehetőségeket is, melyeket hasonló szituációkban cselekedni lehetett volna a tanárnak.

2. sz. megfigyelési feladat: Nyelvi pontosítások

Írja le két különböző módját annak, ahogyan a tanár az új szavak jelentését magyarázta. Találjon ki alternatív magyarázási módokat mindkét esetre. Mik az előnyei és hátrányai ezeknek az alternatíváknak?

1. eset:
2. eset:

3. sz. megfigyelési feladat: Szemléltető eszközök

Ebben a feladatban a tanárjelölteknek az angolórákon használatos különböző szemléltető eszközöket kell megfigyelniük. Jellemezniük kell a szemléltető eszközt, és azon kell elgondolkodniuk, hogyan lehetne változásokat véghez vinni rajta annak érdekében, hogy javítsák az eszköz alkalmazását a nyelvórán. Az alapelv itt ismét az, hogy alternatívákon gondolkojanak a tanárjelöltek, illetve azon, hogy mit lehetne tenni velük.

2. táblázat. 3. sz. megfigyelési feladat

<i>Szemléltető eszköz</i>	<i>Leírás az eszközről</i>	<i>Hasznos változtatások</i>
Képkártyák és képek		
Handout, kiadott jegyzet		
Tábla (fehér, melyre filctollal írhatunk)		
Interaktív tábla		

Forrás: Douglas 2018

Douglas (2018) hangsúlyozza a különböző alapelvek figyelembevételének fontosságát a fent részletezett megfigyelési feladatok megtervezésénél:

- A kritikus gondolkodás hasznosítása;
- Alternatívák kigondolása;
- A fókusz szűkítése;
- Ötletmerítés a megfigyelésekből;
- Értékelés és fejlesztés.

Rendkívül fontos, hogy a gyakornokok megtanuljanak kritikusan gondolkodni és megfigyelni, hogy képesek legyenek önállóan végrehajtani a megfigyelt tanórák elemzését, értékelését, szintetizálását, következtetések levonását, helyes feltételezéseket fogalmazzanak meg a megfigyelt tanóráról, és igazolják is azokat. Ezek olyan kulcsfontosságú készségek, amelyeket a hatékony megfigyelési feladatok elvégzése révén meg lehet tanulni. Amikor a gyakornokoknak alternatívákat kell kigondolniuk az általuk megtekintettekhez, akkor nem egyszerűen rögz-

zítik a megfigyelt osztálytermi eseményeket mechanikusan, hanem egyidejűleg értékelik is azokat és kidolgozhatják az ilyen események módosításának lehetőségeit. Emellett a megfigyelés fókuszának szűkítése segíthet az osztálytermi események részletesebb elemzésében.

A fő gondolat az, hogy értékeljük, mit csinálunk az osztályteremben, gondolkodjunk el róla, és döntsük el, hogyan fejlődhetünk mindabból, amit kikövetkeztettünk magunk számára a megfigyelt tanórából.

Douglas (2018) további ötleteket javasol:

- Lehetőségek sorozata – a gyakornokok személyes célok alapján választhatnak – a gyakornok átveszi az irányítást a megfigyelési feladatok felett és eldönti, hogy milyen szempontból kell fejlődnie.
- A gyakornokok megtervezik és elkészítik a saját megfigyelési feladataikat.
- A gyakornokok lefényképezik a táblaképet – a diákoknál mindig van mobiltelefon, így a későbbi elemzés céljából lefényképezhetik a táblát.
- A gyakornokok minden tanítási szakaszhoz írnak meghatározott célokat.

4. Egy felmérés eredményei

4.1 A fő kutatási kérdés és cél

Felmérést végeztünk Beregszászban (Kárpátalján) a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán azzal a céllal, hogy kiderítsük, milyen előnyei származnak a reflektív megfigyelési feladatokból a kötelező tanítási gyakorlatokra készülő angol szakos hallgatóknak. A fő kutatási kérdésünket így fogalmaztuk meg: Melyek a reflektív megfigyelési feladatok (pl. Douglas 2018) alapvető prioritásai a tanárjelöltek számára a kompetens angoltanár-rá váló válás folyamatában?

4.2 A résztvevők és kutatási eszközök

Tizenkét második évfolyamos angol szakos főiskolai diák – leendő angoltanár – vett részt a felmérésben, melyet „Az angol nyelv oktatásának módszertana” tantárgy keretein belül végeztünk 2018 tavaszán. A diákoknak mikrotanítást kellett végezniük a tantárgyi tanterv kötelező részeként, vagyis egy tízperes órarészletet kellett megtervezniük és levezetniük. Míg egy diák tanított, addig a többi tizenegy megfigyelte ezeket a mikroórákat és jegyzeteket készített róluk. Aztán csoportos interjúban vettek részt a kutatási alanyok, ahol mindenkinek lehetősége volt kifejezni a saját véleményét a látottakkal kapcsolatban a társaik által vezetett mikroórákról.

Hagyományos értelemben vett megfigyelési feladatokat a hallgatók rendszeresen végeztek már korábban is, így a feladattípus a felmérés során nem volt újdonság a résztvevők számára. A feladatuk ilyenkor az volt, hogy egy egész

tanórát figyeljenek meg, különös tekintettel az óra különböző aspektusaira. Azonban amikor a felmérést végeztük, a résztvevőknek ki kellett választaniuk egy mikroóra egyetlen részletét, és azt elemezniük minél alaposabban. Ilyen kérdéseket elemeztek a hallgatók, mint például a tanár által adott utasítások, a tanár beszéde, a táblánál végzett munka stb. Egy Douglas (2018) által javasolt innovatív megfigyelési feladatot alkalmaztunk a felmérés során, amikor is a résztvevőknek le kellett jegyezniük, pontosan mit figyeltek meg. A feladat újszerűsége a kérdésekben rejlett, melyekre a diákoknak válaszokat kellett találniuk. Így a megfigyelt mikroóra leírásának hagyományos feladata mellett a diákoknak alternatív megoldásokat kellett találniuk a tanárok által felvázolt megoldásokhoz. Ezenkívül a hallgatóknak meg kellett határozniuk a tanár által alkalmazott technikák előnyeit és hátrányait, valamint saját javasolataikat is.

Miután mind a tizenkét mikroórát megtartották, felkértük a tanárjelölteket, hogy egy csoportos megbeszélés során fejtsék ki véleményüket a megfigyelésekkel, a feladatok hatékonyságával, hasznosságával és relevanciájával kapcsolatban. Végül a résztvevőket arra kértük, hogy hasonlítsák össze a megfigyelés hagyományos és innovatív módszereit.

4.3 A kutatási eredmények értékelése és értelmezése

4.3.1 A megfigyelési feladat

A felmérés során kutatási eszközként Douglas (2018) első megfigyelési feladatát alkalmaztuk az osztálytermi utasításadásról (lásd a fenti 3. szakaszt). A kutatási résztvevők körülbelül tizenöt percet kaptak összesen a megfigyelés során és után, hogy elvégezzék a megfigyelési feladatot, azaz válaszoltak a benne szereplő kérdésekre, alternatívákat javasoltak, és meghatározták azok előnyeit és hátrányait. Miután a hallgatók elvégezték a feladatot, az oktató-kutató egy csoportos interakció formájában ellenőrizte a válaszokat. A hallgatók azt állították, hogy egy ilyen megfigyelési feladat elvégzésének tapasztalata számukra „inspiráló”, „bátorító”, „pozitív” és „szórakoztató”. Legtöbbször szóban kijelentették, hogy ennek a kis méretű kutatásnak a segítségével megértették, hogy a többi tanár megfigyelése a szakmai fejlődés kulcseleme és segíti a tanárokat, hogy tisztábban lássák saját készségeiket.

A hallgatókat megkértük, hogy írásbeli formában gyűjtsék össze az általuk elvégzett megfigyelési feladat előnyeit. A következőket említették:

- Új technikák, stratégiák, ötletek és források megfigyelése;
- Betekintés a saját stratégiákba és technikákba;
- A hallgatók reakcióinak megfigyelése más szemszögből;
- Személyes szakmai fejlődés és növekedés.

A hallgatókat arra is kértük, hogy mérlegeljék az általuk végzett megfigyelési feladat előnyeit. Figyelemre méltó, hogy ez a második lista a személyes

szakmai fejlődés és növekedés előnyeit is tartalmazza, amelyek a gyakornokok szerint mind a megfigyelő, mind a megfigyeltnek számára közös előnyökkel járnak. A hallgatók véleménye szerint egyéb hasznos hatásként fogható fel:

- Esély arra, hogy valaki más szemével láthassa az osztályt;
- Lehetőség az osztályterem újraértékelésére más szemszögből;
- Lehetőség egy kollégától bemeneti információkhoz jutni.

4.3.2 *Follow-up/nyomon követési csoportos interjú*

Tizenkét második évfolyamos angol szakos hallgató, akik mindannyian tartottak rövid órarészleteket a mikrotanítás során, vett részt a csoportos interjúban, ahol a kutatás kereteit biztosító módszertani modul oktatója (vagyis a jelen cikk írója) volt a reflektív elemekkel gazdagított megfigyelési feladatról szóló megbeszélés moderátora. A kérdések két fő témakörre összpontosítottak: mit éreztek, gondoltak, tapasztaltak a diákok a megfigyelési feladat végzése során, illetve mi volt számukra a legnagyobb szakmai előny, melyet a feladat elvégzése során nyertek. A megfigyelőnek és a megfigyeltnek nem sokkal a megfigyelés után találkozniuk kell. A hangsúlyt a megfigyelt tanítás erősségeinek azonosítására, valamint a gyakorlati ötletek megosztására kell fektetni arra vonatkozóan, hogyan lehetne javítani a tanítást. Vigyázni kell arra, hogy csak az előzetesen megállapodott területekre összpontosítsunk (White 2010).

Figyelembe véve Parrott (1995) ajánlásait a diákok által végzett megfigyelés utáni nyomon követési beszélgetés megszervezéséről, a kutatás résztvevőit először három négyfős csoportba osztottuk. Kezdetben megvitatták megfigyeléseiket és megosztották tapasztalataikat; aztán a kis csoportok érdeklődést mutattak a többi csoport következtetéseire, így végül a kis csoportokat egy nagy csoportban egyesítettük és közös beszélgetésbe vagy csoportos interjúba vontuk be. Az interjú hangulata kötetlen volt, minden hallgató egyenként ki nyilvánította érzéseit, hozzáállását, meggyőződését és véleményét a tárgyalt kérdésekről. Elkészítettük az interjú átiratát, majd kvalitatívan elemeztük. Figyelembe vettük a résztvevők megfigyelésük során kapott információit és értelmeztük őket annak érdekében, hogy megismerjük a tanár megközelítését saját tanításával kapcsolatban.

Az összes résztvevő pozitívan értékelte az innovatív megfigyelési módszert. Megjegyezték, mennyire frissítő volt Douglasnak (2018) ez az új feladata, összehasonlítva a hagyományos módon végzett megfigyelésekkel, amelyek globális figyelmet fordítanak egy kérdés egyszerre több szempontjára. Az új módszert olyan melléknevekkel jellemezték, mint „pontosabb”, „részletesebb”, „koncentráltabb”, „komolyabb”, „elgondolkodtatóbb”, „igényesebb” és „kihívóbb”. A vizsgálat résztvevői egyhangúan támogatták az egyikük által megfogalmazott gondolatot, miszerint elvégezve ezeket a megfigyelési feladatokat megtanulták, hogyan reflektálhatnak saját tanításukra és mit kell tenni, hogy még jobban teljesítsenek, mikor tanítanak.

5. Összegzés és pedagógiai következtetések

A dolgozat rövid áttekintést nyújt az angol szakos hallgatók kötelező tanítási gyakorlata előtt elvégzett mikrotanítás követelményeiről a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán. A tanulmányban szó van a mikrotanítás során alkalmazott hagyományos és innovatív megfigyelési feladatokról és ki vannak hangsúlyozva az utóbbiak előnyei a tanárképzés szempontjából. Az angol szakos főiskolai hallgatók körében elvégzett felmérés eredményei támogatják az innovatív megfigyelési feladatok alkalmazásának gondolatát (ahogyan azt Douglas 2018 leírja), ezért ezek használata mikrotanítás során a hallgatók tudatosságának növelése érdekében erősen ajánlott. Az innovatív megfigyelési feladatok elvégzésével kapcsolatos pozitív hallgatói visszajelzések arra utaltak, hogy a tanítási gyakorlat előtti mikrotanítási foglalkozások mennyire ígéretesek és sikeresek.

A felmérés résztvevői által elvégzett megfigyelési feladat pedagógiai következtetései arra utalnak, hogy a megfigyelések által olyan reflektív készségeket szereznek, mint az órák és az oktatási tevékenységek elemzési és önértékelési képessége; képesség kvalitatív és megfelelő öndiagnózis és önértékelés elvégzésére; az önszabályozás és az önjavítás végrehajtásának képessége. Ezek a kritikus készségek a megfigyelési feladat keretét kínáló módszertani modul szerves alkotóelemeivé válnak, lehetővé téve a hallgatók számára azok gyakorlását és fejlesztését.

Összegezve megállapítható, hogy az elvégzett felmérés eredményei pozitívnak és biztatónak bizonyultak, ezért az említett oktatási intézmény döntéshozói, akik felhatalmazással bírnak a tanterv változtatásainak bevezetésére, fontolóra veszik ezt és ezáltal javítják az angol tanárképzés minőségét a Kárpátalján.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. BAILEY, K. M. – CURTIS, A. – NUNAN, D.: *Pursuing professional development: The self as source*. Boston: Heinle & Heinle, 2001
2. DOUGLAS, A.: *I can see clearly now: rethinking teacher training observation tasks*. Plenáris előadás az IATEFL 2018-as konferenciáján Brightonban, 2018. április 12-én. <https://www.teachingenglish.org.uk/article/i-can-see-clearly-now-rethinking-teacher-training-observation-tasks> (Utolsó letöltés: 2018. április 20.)
3. DULAY, H. – URT, M. – KRASHEN, S.: *Language two*. New York: Oxford University Press, 1982
4. FARRELL, T. S. C.: Surviving the transition shock in the first year of teaching through reflective practice. *System*, 2016, vol. 61. pp. 12–19.
5. HUSZTI, I.: Realisation of reflective teaching during the teaching practice of English major students. In Nagy-Kolozsvári, E. – Kovács, Sz. (eds.): *Book of abstracts of the international academic conference 'Multiculturalism and diversity in the 21st century' held in Berehove, on 27–28 March, 2018*. „RIK-U” Ltd. Ungvár, 2018, pp. 127–131.
6. PARROTT, M.: *Tasks for language teachers: A resource book for training and development*. Cambridge: Cambridge University Press, 1995
7. REH, F. J.: *A guide to understanding the role of a mentor*. 2019. <https://www.thebalancecareers.com/a-guide-to-understanding-the-role-of-a-mentor-2275318> (Utolsó letöltés: 2019. június 12.)

8. RICHARDS, J. C.: *Teaching in Action: Case Studies from Second Language Classrooms*. Washington: TESOL, 1998
9. SOMOGYI-TÓTH, K.: *Observation tasks: A workbook for student teachers*. Piliscsaba: Pázmány Péter Catholic University, 2000
10. TANNER, R. – GREEN, C.: *Tasks for teacher education: A reflective approach*. London: Longman, 1998
11. WAJNRYB, R.: *The long arm of the Vaupes River Indian: Applications of the silent phase to teacher training*. *Prospect*, 1991, vol. 6. no. 3. pp. 50–57.
12. WAJNRYB, R.: *Classroom observation tasks*. Cambridge: Cambridge University Press, 1992
13. WALLACE, M.: *Action research for language teachers*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998
14. WHITE, G.: *Peer observation*. 2010. <http://www.teachingenglish.org.uk/article/peer-observation> (Utolsó letöltés: 2019. június 12.)

Л 67 **LIMES.** Науковий вісник Закарпатського угорського інституту ім. Ф.Ракоці ІІ. 2020/Випуск VII/Том 2. Редакційна колегія: Ільдико Орос (головний редактор), Мелінда Орбан та Олександр Добош (відповідальні редактори) [та ін.] – Берегове–Ужгород: ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ – ТОВ «РІК-У», 2020. – 288 с. (угорською, українською та англійською мовами)

ISSN 2411-4081

Науковий вісник «LIMES» засновано у 2014 році та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту ім. Ф.Ракоці ІІ. У науковому віснику публікуються наукові статті викладачів та студентів Закарпатського угорського інституту ім. Ф.Ракоці ІІ, а також дослідження українських та іноземних учених угорською, українською та англійською мовами. Цей том об'єднує праці з історії, етнографії, мовознавства, педагогіки та соціальної географії.

УДК 001.89(058)

Наукове періодичне видання

LIMES

Науковий вісник

Закарпатського угорського інституту ім. Ф.Ракоці ІІ

2020 р.

Випуск VII

Том 2

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №20762-10562Р від 08.05.2014 р.

*Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту ім. Ф.Ракоці ІІ
(протокол №1 від 10.02.2020 р.)*

Головний редактор:

Льдіко Орос, кандидат педагогічних наук (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ)

Відповідальні редактори:

Мелінда Орбан та Олександр Добош (видавничий відділ, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Адальберт Бовді, доктор фізико-математичних наук, професор (кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Адальберт Рац, доктор філософії з природничих наук (кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Бейла Надь, кандидат біологічних наук, доцент (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Віра Протопова, доктор біологічних наук, професор (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Емьовке Бергхауер-Олас, доктор філософії з галузі соціальні та поведінкові науки (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Золтан Кормочі, доктор філософії з галузі філологічні науки (відділення угорської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Золтан-Шандор Варга, доктор біологічних наук, професор-емерит (кафедра еволюційної зоології та біології людини, Дебреценський університет), Ібоя Самборовскі-Нодь, кандидат історичних наук (кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Лона Лехнер, доктор філософії з галузі філологічні науки (відділення англійської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Йосип Молнар, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Катерина Дудич, доктор філософії з галузі філологічні науки (відділення угорської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Лорант-Денеши Давід, забілітований доктор у галузі «регіональні науки», професор (Інститут економіки та розвитку регіонів, Університет ім. Святого Іштвана), Маргарета Кейс, кандидат історичних наук (відділення угорської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Марія Ген, кандидат біологічних наук, забілітований доктор у галузі «науки про довкілля» (кафедра ботаніки, Університет ім. Святого Іштвана), Олександр Бергхауер, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Олена Біда, доктор педагогічних наук, професор (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Роберт Бачо, доктор економічних наук, професор (кафедра обліку і аудиту, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Тетяна Чонка, кандидат філологічних наук (відділення української філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Томаш Врabelь, кандидат філологічних наук, доцент (відділення англійської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Юдіта Павлович, кандидат педагогічних наук (відділення української філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Юрій Жиуц, доктор технічних наук, професор (кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Юрій Чотарі, кандидат історичних наук (кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ)

Відповідальний за випуск:

Василь Брензович, кандидат історичних наук (Благодійний фонд за ЗУІ)

ТЕХНІЧНЕ РЕДАГУВАННЯ: *Мелінда Орбан та Олександр Добош*

ВЕРСТКА: *Вікторія Товтін*

КОРЕКТУРА: *Льдіко Гріца-Варцаба, Олександр Кордонець та Томаш Врabelь*

ДИЗАЙН ОБКЛАДКИ: *Ласло Веждел*

УДК: *Бібліотечно-інформаційний центр «Опаці Черє Янош» при ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ*

За зміст опублікованих статей відповідальність несуть автори.

Друк наукового вісника здійснено за підтримки уряду Угорщини.

Засновник: Благодійний фонд Закарпатського угорського педагогічного інституту (від 2016 року Благодійний фонд За Закарпатський угорський інститут)

Видавництво: **Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ** (адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua) *Статут «Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці ІІ» (Затверджено протоколом загальних зборів Благодійного фонду За ЗУІ, протокол №1 від 09.12.2019р., прийнято Загальними зборами ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ, протокол №2 від 11.11.2019р., зареєстровано Центром надання адміністративних послуг Берегівської міської ради, 12.12.2019р.) та ТОВ «РІК-У» (адреса: вул. Гагаріна 36, м. Ужгород, 88000. Електронна пошта: print@rik.com.ua) *Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК 5040 від 21 січня 2016 року**

Поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У»

Шрифт «Times New Roman». Папір офсетний, щільністю 80 г/м².
Ум. друк. арк. 23,4. Формат 70x100/16. Замовл. № 2285. Тираж 300.